

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

Укладач – доцент кафедри підприємництва і права, к. і. н., доцент
Т.О.Щетініна

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Господарське право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності «Публічне управління та адміністрування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є суспільні відносини в сфері господарювання, врегульовані нормами права.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна професійної підготовки обов'язкової частини, тісно пов'язана з навчальними дисциплінами «Правознавство», «Адміністративне право», «Економіка підприємства», а також є базою для вивчення навчальних дисциплін «Фінанси, гроші та кредит», «Антимонопольне регулювання», «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «Національна економіка».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є: формування у здобувачів вищої освіти системи правових знань, невід'ємно пов'язаних з управлінською діяльністю; засвоєння теоретичних знань та практичних навичок, пов'язаних із правовим регулюванням господарської діяльності, правовим статусом суб'єктів господарювання та правовими механізмами державного регулювання господарської діяльності органами влади та управління.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: засвоєння норм господарського права; вироблення у здобувачів вищої освіти наукового підходу до оцінки чинного господарського права, необхідності вдосконалення правового регулювання господарської діяльності; вміння розв'язувати конкретні господарські ситуації на базі національного та міжнародного законодавства; розвитку правового мислення щодо реалізації господарського права в сфері господарської діяльності; усвідомлення відповідальності при здійсненні юридично значимих дій.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання про: основні поняття та види господарської діяльності; види суб'єктів та порядок організації-припинення господарської діяльності; особливості правового режиму майна суб'єктів господарювання; загальні положення про договори у сфері господарської діяльності та види цих договорів; механізм захисту прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.

вміння: розвивати творчі навички щодо практики застосування набутих теоретичних знань з господарського права при здійсненні економічних процесів; розробляти статутні документи суб'єктів господарювання та аналізувати їх щодо відповідності правовим нормам; розробляти господарських договори з різних видів підприємницької діяльності, вносити зміни та доповнення до вже діючих договорів у відповідності до правових норм; складати претензії та позови з питань захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.

способи мислення:

– формування суджень – форми мислинневого відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженні наявності або відсутності ознак та властивостей у правовідносинах;

– пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері правовідносин, доведення її або заперечення;

– створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень щодо певних правовідносин;

– генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах правовідносин в

їх істотних зв'язках, узагальнення їх істотних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем і перспектив розвитку права та планувати, організовувати, реалізовувати, презентувати відповідні наукові дослідження;
- ґрунтовні знання історичних засад розвитку теорії і практики права України;
- ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у різних галузях права;
- здатність організовувати та проводити аналітичні дослідження, використовуючи сучасну методологію та інформаційні технології;
- здатність застосовувати одержані знання з різних галузей права для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;
- здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між протиправними діями та їх шкідливими наслідками у сфері суспільних відносин, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу;
- ґрунтовні знання особливостей, інструментарію, новітніх тенденцій розвитку правової думки та юридичної практики.

морально-етичні цінності:

- сформулювати уявлення про моральні цінності людини;
- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;
- формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;
- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;
- виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття та види господарської діяльності

Поняття і предмет господарського права. Правові відносини, що регулюються господарським правом. Принципи господарського права. Співвідношення загально-правових та галузевих принципів у сфері господарювання. Система господарського права, його основні категорії та інститути. Співвідношення господарського права з іншими галузями права. Співвідношення публічно-правового та приватного регулювання господарських відносин. Джерела господарського права. Поняття, ознаки та принципи господарської діяльності. Види господарської діяльності.

Тема 2. Державне регулювання господарської діяльності в Україні

Поняття та основні напрями державного регулювання господарської діяльності в Україні. Мета державного регулювання економіки. Тенденції його посилення. Методи державного регулювання господарської діяльності. Основні засади державного контролю у сфері господарської діяльності. Ціноутворення та регулювання цін. Ліцензування господарської діяльності. Державний контроль за дотриманням антимонопольного законодавства. Поняття недобросовісної конкуренції, її прояви на ринку. Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства. Законодавство, що регулює відносини у сфері захисту прав споживачів. Державний захист прав споживачів. Правові основи фінансового контролю в Україні.

Тема 3. Суб'єкти господарської діяльності

Поняття суб'єкта господарювання, його ознаки та види. Суб'єкти господарської діяльності без створення юридичної особи (фізичні особи – підприємці). Підприємства: поняття та види відповідно до законодавства України. Права та обов'язки засновників і

учасників підприємств. Установчі документи підприємства. Філії та представництва підприємств. Дочірні підприємства, їх правовий статус. Господарські товариства: поняття та види відповідно до законодавства України. Особливості установчих документів господарських товариств. Функції статутного фонду. Особливості створення та функціонування господарських товариств різних видів. Об'єднання підприємств, їх види та правовий статус. Правовий статус кооперативів. Інші організаційно-правові форми суб'єктів підприємницької діяльності, правовий статус за законодавством України.

Тема 4. Організація господарської діяльності

Загальна характеристика законодавства, що регулюють порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Порядок і особливості державної реєстрації фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності. Особливості реєстрації юридичних осіб. Оформлення документів, необхідних для державної реєстрації. Підстави та порядок внесення змін до установчих документів юридичних осіб. Отримання дозволів на початок роботи. Ліцензування господарської діяльності. Патентування підприємницької діяльності

Тема 5. Припинення підприємницької діяльності юридичних та фізичних осіб

Підстави та наслідки скасування державної реєстрації суб'єктів господарювання. Особливості припинення господарської діяльності фізичних осіб. Реорганізація юридичної особи - суб'єкта господарської діяльності. Форми реорганізації. Підстави та порядок ліквідації платоспроможних юридичних осіб. Черговість задоволення претензій кредиторів. Банкрутство суб'єктів господарювання: поняття, суб'єкти, умови порушення справи про банкрутство. Провадження у справах про банкрутство та їх загальна характеристика. Порядок проведення санації. Наслідки визнання боржника банкрутом.

Тема 6. Правовий режим майна суб'єктів господарювання

Поняття та види правових режимів майна суб'єктів господарювання. Майно як об'єкт підприємницької діяльності. Склад майна суб'єкта господарювання. Об'єкти майнових прав суб'єктів господарювання. Правовий режим речей. Правовий режим грошей. Правовий режим цінних паперів. Об'єкти права інтелектуальної власності суб'єктів господарської діяльності. Захист майна та майнових прав суб'єктів господарювання.

Тема 7. Загальні положення про договори у сфері господарської діяльності

Поняття та функції договору у господарській діяльності. Класифікація договорів у сфері господарювання. Порядок укладання, зміна і розірвання господарських договорів. Зміст господарського договору. Підстави та наслідки визнання договорів недійсними і неукладеними. Виконання договірних зобов'язань. Способи забезпечення виконання договірних зобов'язань. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань у сфері господарювання. Припинення договірних зобов'язань.

Тема 8. Договори про передачу майна у власність

Договір купівлі-продажу, його види. Особливості оптової купівлі-продажу. Поняття та значення товарних бірж, порядок їх створення та функціонування. Учасники біржової торгівлі. Порядок встановлення правил біржової торгівлі. Договір роздрібною купівлі-продажу. Відповідальність суб'єктів підприємництва за порушення правил торговельної діяльності і торговельного обслуговування покупців. Договір міни. Бартерний договір: поняття та особливості. Договір безоплатної передачі (дарування). Договір поставки. Договір контрактації.

Тема 9. Договори про передачу майна в користування

Поняття та зміст договору найму (оренди). Права та обов'язки сторін. Суборенда. Види договорів найму (оренди). Поняття договору прокату та особливості правового регулювання. Особливості оренди державного і комунального майна. Договір лізингу та його види. Особливості фінансового лізингу. Концесійний договір.

Тема 10. Договори про виконання робіт

Поняття та види договорів про виконання робіт. Загальна характеристика договору підяду. Випадки зміни та розірвання договору підяду. Порядок і строки пред'явлення претензій і позовів у разі виявлення недоліків у роботі. Особливості договору підяду на

капітальне будівництво. Правовий статус генерального підрядчика і субпідрядника. Особливості договору підряду на проектні та пошукові роботи.

Тема 11. Договори про надання послуг

Транспортні договори. Система та види перевезення вантажів, їх правове регулювання. Поняття і види договору перевезення вантажів. Відповідальність за порушення умов договору перевезення. Договір перевезення пасажирів і багажу. Договір транспортної експедиції. Договір страхування. Правове регулювання страхової діяльності у сфері підприємництва. Види договору страхування. Правове регулювання розрахункових та кредитних відносин. Договір позики та кредитний договір. Правова природа договору банківського рахунку. Банківський вклад. Правове регулювання безготівкових розрахунків у підприємницькій діяльності за законодавством України. Поняття готівкових розрахунків та порядок їх здійснення. Агентські відносини в сфері господарювання. Договір доручення. Договір комісії. Договір консигнації. Договір зберігання.

Тема 12. Зобов'язання про спільну діяльність.

Договори про створення юридичної особи

Договори про спільну діяльність. Склад майна і порядок здійснення внесків учасниками спільної діяльності. Засновницький договір про створення юридичної особи. Права й обов'язки сторін за засновницьким договором.

Тема 13. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Правовий статус суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Правовий режим підприємств з іноземними інвестиціями. Система державного регулювання ЗЕД. Тарифне і нетарифне регулювання ЗЕД. Правовий режим ліцензування і квотування експорту (імпорту) товарів (робіт, послуг). Правове регулювання зовнішньоекономічних контрактів. Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності. Захист прав і законних інтересів суб'єктів ЗЕД. Валютне регулювання і валютний контроль. Особливості вирішення зовнішньоекономічних спорів. Міжнародний комерційний арбітраж.

Тема 14. Захист прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності

Способи і механізми захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Цивільний, кримінальний, адміністративний і нотаріальний захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Розгляд господарських спорів судами загальної юрисдикції. Розгляд спорів господарськими судами. Підвідомчість господарських спорів і компетенція господарських судів щодо їх вирішення. Порядок розгляду спорів господарськими судами. Виконання рішень господарського суду. Особливості розгляду спорів між суб'єктами підприємницької діяльності третейськими судами.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Андреева О. Б. Господарське право України : [Підручник] : У 2-х ч., частина 1 / О. Б. Андреева, О. П. Гетманець, І. І. Гришина та ін. – Х. : Вид-во Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2014. – 340 с.
2. Андреева О. Б. Господарське право України : [Підручник] : У 2-х ч., частина 2 / О. Б. Андреева, Жорнокуй Ю. М., О. П. Гетманець. – Х. : Вид-во Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2014. – 368 с.
3. Вінник О. М. Господарське право : [Курс лекцій] / О. М. Вінник. – К. : Атіка, 2005. – 624 с.
4. Господарське право України : підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти / В. М. Гайворонський, В. П. Жушман, Н. В. Погорецька та ін.; за ред. В. М. Гайворонського та В. П. Жушмана. – Х. : «Право», 2005. – 320 с.
5. Господарське право : [Підручник] / Д. В. Задихайло, В. М. Пашков, Р. П. Бойчук та ін. ; за заг. ред. Д. В. Задихайла, В. М. Пашкова. – Х. : Право, 2012. – 696 с.
6. Жук Л. А. Господарське право : [Навч. посіб.] / Л. А. Жук. – К. : Конрод, 2007. – 400 с.

7. Лебідь В. . Господарське право : [Навч. посіб.] / В. І. Лебідь, Н. О. Мажаровська, Л. Л. Нескороджена. – К. : Алерта, 2014. – 416 с.

8. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України [Текст] / Кол. авт. : Г. Л. Знаменський, В. В. Хахулін, В. С. Щербина та ін.; За заг. ред. В. К. Мамутова. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 688с.

9. Щербина В.С. Господарське право України: Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 384 с.

Допоміжна

1. Бабаларов С. Як скликати і провести загальні збори акціонерного товариства : [Навч. посіб.] / С.Бабаларов. – Київ, 2005. – 140 с.

2. Булгакова І. В. Господарське право : [Навч. посіб.] / І. В. Булгакова. – К. : «Прецедент», 2006. – 346 с.

3. Вінник О. М. Акціонерне право : [Навч. посіб.] / О. М. Вінник. – К.: Атіка, 2000. – 544 с.

4. Вінник О. М. Інвестиційне право : [Навч. посіб.] / О. М. Вінник. – К.: Атіка, 2005. – 264 с.

5. Господарське право : навчально-методичний посібник для студентів усіх форм навчання / Нар. укр. акад., [каф. екон. теорії та права ; упоряд. В. І. Пушай]. – Харків : Вид-во НУА, 2015. – 80 с.

6. Підприємницьке право в схемах: загальна частина : [Навч. посіб.] / За заг. ред. С.І. Бевз – К. : ПП «Фірма «Гранмна», 2012. – 292 с.

7. Щербина В.С. Господарське право України: Практикум. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 270 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>. – Назва з титул. екрану.

2. Електронна юридична бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravo-ukraine.org.ua/resyrsi/biblioteka>. – Назва з титул. екрану.

3. Підприємництво, господарство і право : загальноукраїнський науково-практичний господарсько-правовий журнал : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pgp-journal.kiev.ua/>. – Назва з титул. екрану.

4. PRAVO.BIZ.UA : Юридична бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravo.biz.ua/>. – Назва з титул. екрану.

5. Студентський юридичний портал України [Електронний ресурс] -- Режим доступу : http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/41. – Назва з титул. екрану.

6. Юристконсульт : Народний правовий портал (Коментовані кодекси, науково-практичні коментарі чинного законодавства) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://legalexpert.in.ua/komkodeks.html>. – Назва з титул. екрану.